

Jauni izaicinājumi

Andris Jaunsleinis

Ziņojums LPS 24.kongresā

Ticēdama, ka taupības politika veicinās attīstību un nespējama pārstrukturēt ne ekonomiku, ne pārmērīgi birokrātisko valsts pārvaldi, centrālā valdība cenšas atrisināt savas problēmas uz pašvaldību budžeta samazinājuma rēķina

SITUĀCIJAS ANALĪZE

Ko taupa taupītājs

- Kopš 2008.gada pasaules ekonomiskās krīzes Latvijā valda doktrīna, ka attīstības pamats būšot taupība
- Reāli, ņemot vērā pirktspēju, mums vēl tālu līdz 2007.gada līmenim
- Cīnoties ar pašu radītām grūtībām, valdība jau ilgāku laiku cenšas risināt savas problēmas uz iedzīvotāju un pašvaldību rēķina

To paņem ...

- PAREX
- Krājbanka
- Liepājas Metalurģs

Naudas apsaimniekošana tiek nodota ārzemju bankām, valsts un pašvaldību uzņēmumi privatizēti:

- Vienotā Attīstības institūcija
- Pašvaldību ūdens apgādes un siltumapgādes uzņēmumi

Pārdomām: Ja neveiksmīgo uzņēmumu glābšanas naudu izmantotu pašvaldību ceļiem un ielām ?

Valdības iecere: publisko finanšu pārdale

- Makroekonomiskais scenārijs: IIN no 25% uz 20% no bruto algas, **nekompensējot** relatīvās daļas kopbudžetā samazinājumu
- Priekšlikumi par Veselības nodokļa ieviešanu **uz IIN rēķina** 3,5% apmērā no bruto algas
- Pašlaik premjers un finanšu ministrs sola šo procesu piebremzēt, bet no idejas nav atteikušies

Valdības iecere: finanšu autonomijas samazināšana

- Priekšlikumi samazināt (pat divkārt) atskaitījuma likmi pašvaldībām no IIN, veidojot šīs likme vietā vispārējo dotāciju
- Centieni noteikt vienādas jebkura pakalpojuma sniegšanas normas, tādējādi sadārdzinot pašus pakalpojumus un padarot pašvaldību neefektīvu

Valdības iecere: administratīvās autonomijas samazināšana

- Idejas par nomenklatūras atjaunošanu (tai skaitā – pašvaldību kapitālsabiedrībās)
- Lēmējvaras atdalīšana no izpildvaras, bezatbildības veicināšana
- Pašvaldību autonomo funkciju arvien sīkāka regulēšana

Tiesiskais nihilisms

- **Piemērs** – slimnīcu finansēšana
- **Rezultāts:** ik gadus tiek pārtērēti līdzekļi un gaidīts, vai grozīs budžetu, vai vedīs uz cietumu
- **Piemērs** – ceļu uzturēšana, faktiski pārtraucot vērā ņemamu finansējumu
- **Rezultāts:** liela daļa teritorijas kā investīcijām nepievilcīga vide
- **Piemērs** – nodokļu izlietojuma slēpšana
- **Rezultāts:** budžetā nav redzams, kam izmanto daļu no darbaspēka nodokli

Normatīvisms

- Prezidenta rīkojums Nr.7 (2012.gada decembris): uzdevums TM «samazināt tiesību normu skaitu un apjomu»
- **Gandarījums** – LPS desmit gadu cīņa gūst atzinību
- Sarūgtinājums: daudzi pretojas normatīvisma mazināšanai

Draudi mazināt pašvaldību demokrātiju

Satraukums visu Eiropas valstu pašvaldībās

Krīze (arī Latvijā) tiek izmantota lai:

- Koncentrētu
- Centralizētu
- Samazinātu pašvaldību finanšu un administratīvo autonomiju
- Samazinātu pārstāvniecības demokrātijas ietekmi

Laiks jaunām iniciatīvām

- Kritika pati par sevi problēmas nerisina, nepieciešami tādi risinājumi, kurus varēs īstenot!
- Ja agrākie argumenti nepārlicināja – jāmeklē citus
- Jāatrod jaunos sabiedrotos
- Ar darbiem jāpierāda prasmi un savu taisnību

Pašvaldību asociāciju pieredze liecina, ka pašvaldības gūst panākumus tajos gadījumos, kad tās prot atrast kopējās intereses un savstarpēji vienoties.

ORGANIZĀCIJAS ATTĪSTĪBA

Svarīgākie principi

- LPS ir biedru organizācija, kurā katra biedra intereses ir svarīgas
- LPS nodrošina atbalsta funkcijas politiķiem
- Ja LPS piedāvā kādu risinājumu, tas var gūst panākumus tikai tad, kad pašvaldības risinājumu atbalsta

Šī pašvaldību sasaukuma

leguvumi

- Sadarbības attīstība ar LDDK, LTRK, LBAS, Zinātņu akadēmiju, Rektoru padomi
- Līdzdalība sarunās ar SVF un Eiropas Komisiju
- Dalība Reformu vadības grupā
- Uzņēmējdarbības atbalsta tīkla izveidošana
- Kopīgu pozīciju atrašana grūtos jautājumos

Zaudējumi

- Divu pašvaldību darbības apturēšana LPS
- Valdības neizpratne par pašvaldības jēdzienu un pašvaldības sūtību
- Valdības centieni pretnostatīt pašvaldību grupas savā starpā

Komiteju panākumi

- Aug komiteju locekļu aktivitāte
- Nodrošinātas iespējas tiešsaistē piedalīties komiteju sēdēs
- Komitejas sēde ir notikums, kurā piedalās valdības un Saeimas pārstāvji, ko komentē masu mediji
- Komiteju nostādnes ir pamats ikdienas pašvaldību interešu lobēšanas darbam

Izaicinājums: Atjaunot konstruktīvas sarunas

- Krīzes laikā saglabātais sociālais miers – valdības un pašvaldību sadarbības rezultāts
- 2012.gada piemērs, kad finanšu sarunās valdība neslēpti mānijās un pārkāpa gada laikā dotos solījumus
- Lai sarunas būtu konstruktīvas, valdībai jāatsakās no centieniem slēpt valdības izdevumus, salīdzinot pašvaldību izdevumus ar voluntāri maināmu valsts izdevumu daļu (piem. «pamatbudžeta izdevumiem»)

Iespēja attīstīt veikspēju

- Tuvākajos mēnešos uzsāksim Norvēģu instrumenta projektu
- Sadarbības (mācīšanās salīdzinot) tīkli
- Salīdzināmo datu bāze:
  - Rezultatīvie rādītāji
  - Veiksmīgās un neveiksmīgās prakses piemēri
- Pašvaldību stratēģiju izstrāde, izmantojot faktus un pieredzi, virzot to uz rezultātu

Pašvaldību vienotība

- Sadarbība ar tām pašvaldībām, kas apturējušas dalību LPS, tiek turpināta
- Likums paredz, ka LPS jāpārstāv arī šo pašvaldību intereses
- Katras pašvaldības dalība mums visiem ir svarīga
- **Izaicinājums:** saprast ka mazos mērķus varam sasniegt katrs atsevišķi, lielos mērķus - tikai esot kopā

Pašvaldības principa pamatā ir daudzveidības atzīšana un veicināšana. Pašvaldības prot atrast tādus risinājumus, kas centrālās varas birokrātiem pat prātā neienāktu

PAŠVALDĪBU ATTĪSTĪBA

Mūsu galvenā prasība

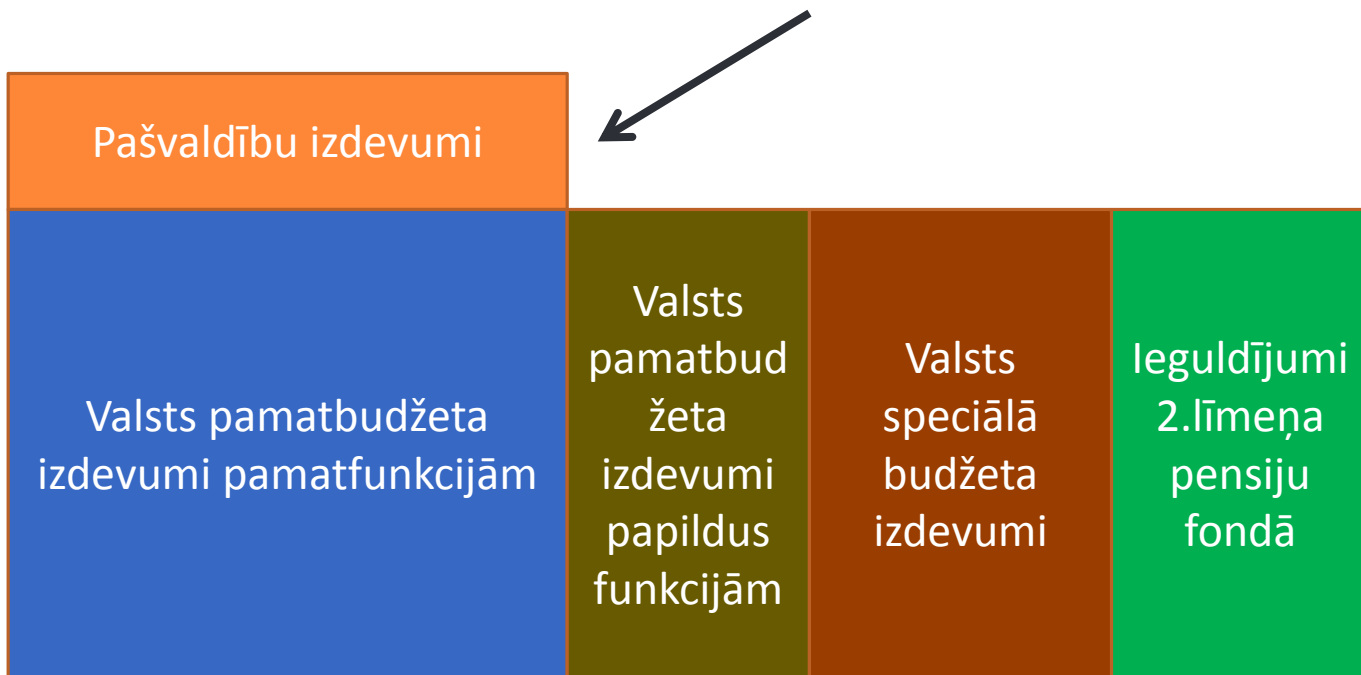
- Pašvaldību nodokļu ieņēmumi kā proporcija no visiem valsts nodokļu ieņēmumiem
- Tikai ievērojot proporcionalitātes principu var atgriezties pie godīgām sarunām
- Izaicinājums – panākt sabiedrības atbalstu līdzsvaram starp valdības un pašvaldību budžetiem

Ilgtermiņā valdības piedāvājums ir nepieņemams (1.lamatas)

Piedāvājums:

Proporcija

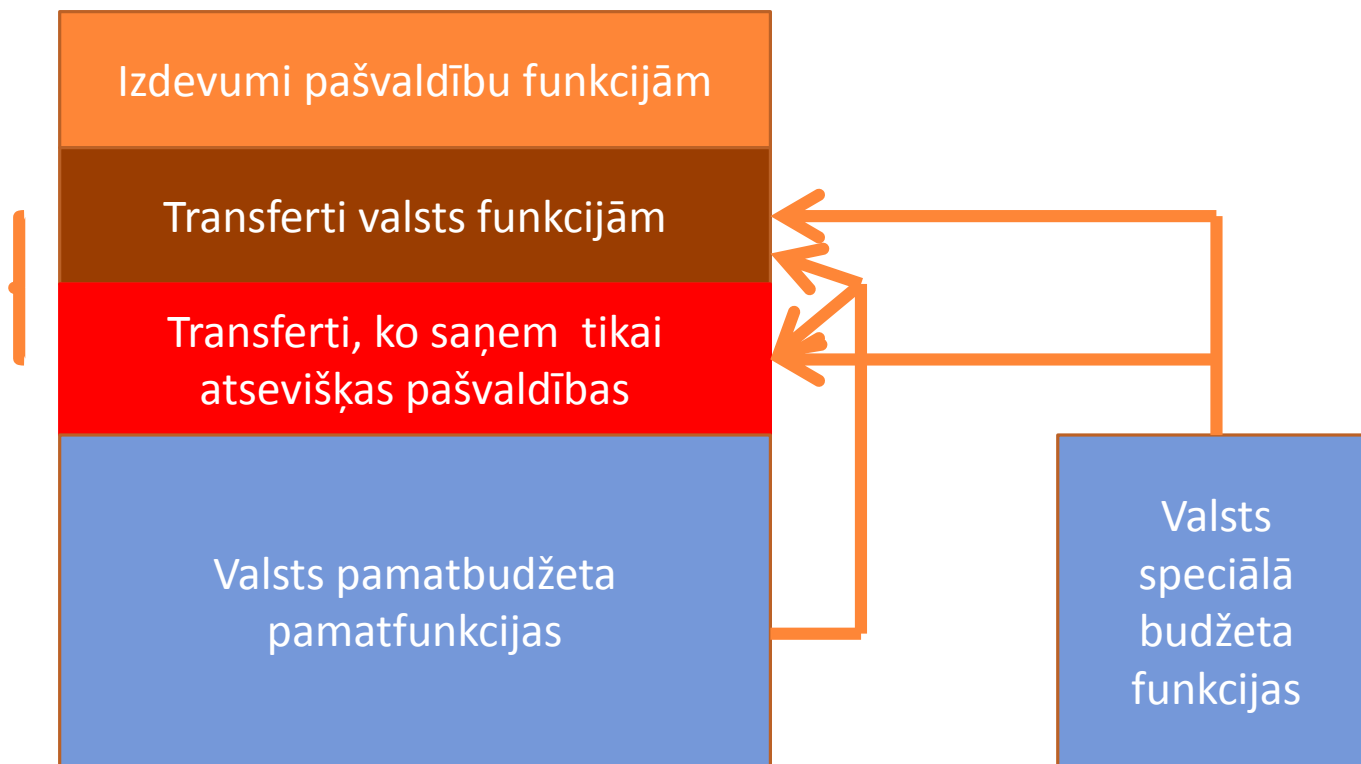

Valdība var pagrozīt likumus un «samazināt» savus izdevumus

2.lamatas

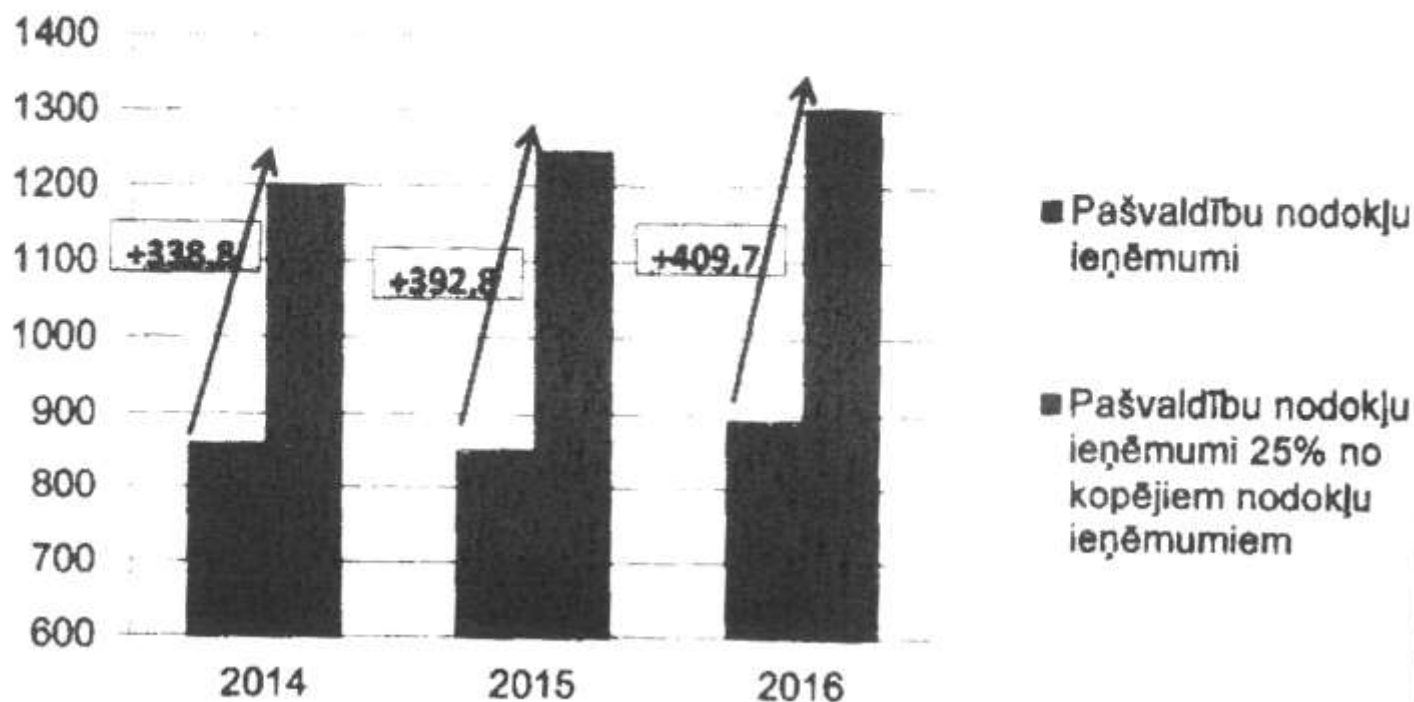
Valdība var mākslīgi «palielināt» pašvaldību budžetu

Kā LPS priekšlikumus rāda FM

Lai nodrošinātu LPS prasību par pašvaldību resursiem 25% apmērā, nepieciešama valsts budžeta izdevumu konsolidācija vidējā termiņā, milj. Ls

Neracionālu izdevumu stimulēšana

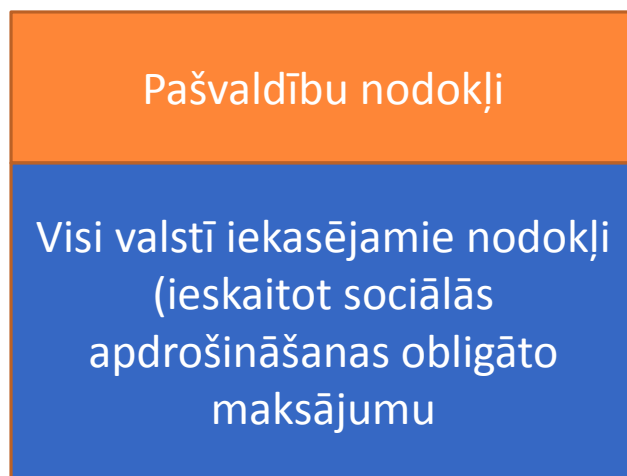
- Apzināta ienākumu prognozes samazināšana kārtējam gadam
- Maldināšana – rādot šķietami lielāku pieaugumu nākamajam gadam
- Stimulēšana – netieši veicinot neracionālu izlietojumu, jo gada sākumā izdevumus nevar ieplānot

LPS piedāvājums nodrošina ilgtspējību

Proporciju nodrošina mainot atskaitījuma likmi pašvaldībām no IIN Proporcija 18,5% šodien, 25% nākotnē

Izaicinājums: Budžeta atklātība

- Izaicinājums – panākt ka valdība neslēpj pārskaitījumus otrā līmeņa pensijām
- Izaicinājums – panākt uzskaiti par katrā pašvaldībā veiktajām investīcijām un tajā saņemto atbalstu no ES fondiem
- Izaicinājums – panākt ka tiek krāti un publicēti dati par katras pašvaldības ekonomisko attīstību

Nomērīt pirms nogriezt

Izaicinājums: pierādīt esošo pašvaldību spējas

ATR vērtējums bija:

- Pārags (strukturālās pārmaiņas novados vēl pusceļā), nezinātnisks un tendenciozs (netika skatītas sadalīšanās iespējas)
- Lai domātu par turpmākām centralizēti organizētām pārmaiņām, vajadzīgs laiks un zinātniski pamatots vērtējums
- Pašreizējais regulējums ir tieši tāds, ko LPS izcīnīja (Saeima lemj par pašvaldību iniciatīvu)

Šķēršļi uzņēmējdarbībai

- Ierobežojumi «valsts atbalstam» no pašvaldību puses
- Ierobežojumi pašvaldības komercsabiedrību veidošanai
- Cīņa pret vietējā uzņēmēja atbalstu
- Dogma, ka jākavē iekšējā tirgus sildīšanu
- Uzņēmējdarbības veicināšanu esam pasludinājuši par prioritāti Nr.1

Izaicinājums: Atbalstīt savus uzņēmējus, nevis akli sekot citu valstu uzņēmēju lobijam

Pārtraukt politisko vajāšanu

Attīstot dažādus politiskās vajāšanas mehānismus to autoriem vajadzētu paaugstināt interesēt par vēsturi – pēc kāda laika giljotīna tika piemērota pret pašiem

Piemēri:

- Nekonstruktīvu referendumu priekšlikumi
- Atklātie balsojumi
- Deputātu atstādināšanas priekšlikumi

Izaicinājums – sabiedrības atbalsts daudzveidībai

Vietējo resursu izmantošana, vietējo tradīciju respektēšana:

- Pamats lētākajam risinājumam
- Pamats precīzākai iedzīvotāju vēlmju izpildei

Dažādība ļauj salīdzināt panākumus un neveiksmes, izvēlēties labāko ceļu vienīgā vietā, kurš var būt kļūda

Paldies par uzmanību!